

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

1 (23)

2013-11-21

Dnr: 551-1002-13
Anl.nr: 0482-20-029

Broby Sand AB
Åsporten 27
641 34 Katrineholm

Kungörelsedelgivning

Tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till täktverksamhet inom fastigheten Broby 1:6 i Flens kommun

*Verksamhetskod 10.20 enligt 4 kap. 3 § miljöprövningsförordningen (2013:251)
4 bilagor*

BESLUT

Miljöprövningsdelegationen lämnar Broby Sand AB, org. nr. 556631-4679 nedan kallat bolaget, tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken (MB) att inom fastigheten Broby 1:6 i Flens kommun bedriva följande verksamheter inom täktplanens verksamhets- och brytningsområde, bilaga 1.

Tillståndet gäller för

- brytning inom brytområdet av totalt 24 000 ton naturgrus, inkl. sand, fram till och med 31 december 2014 och
- sortering, tvättning samt torkning av utbryten mängd under tillståndstiden.

Verksamheten får bedrivas inom det område som har markerats som verksamhetsområde på översiktskartan, *se bilaga 1*, samt inom det på grustäktplanen markerade brytningsområdet, *se bilaga 2*. Uttag av naturgrus får ske endast inom det på grustäktplanen markerade brytområdet.

Tillståndet gäller till och med den 15 maj 2017 och inkluderar tiden för efterbehandling.

Miljöprövningsdelegationen godkänner med stöd av 6 kap. MB den i ärendet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Villkor för verksamheten

Villkor

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsak i enlighet med vad bolaget har angett i ansökningshandlingarna och i övrigt åtagit sig i ärendet.
2. Det material som kan användas till ändamål där ersättningsmaterial saknas, eller lokal brist förekommer, får inte avyttras till andra ändamål.
3. Verksamhets- och brytningsområdet ska märkas ut i området på väl synligt sätt och med under verksamhetstiden varaktiga markeringar.

4. Allmänheten ska på ett tydligt sätt uppmärksammas på riskerna att beträda området.
5. Brytning får inte ske till en lägre nivå än 3 meter över högsta grundvattennivå.
6. Arbete inom verkssamhetsområdet får endast ske under helgfria vardagar (måndag – fredag) mellan kl. 07.00 – 18.00. Om det finns särskilda skäl kan tillsynsmyndigheten medge ändrade arbetstider än de som redovisats ovan. (*Delegation*)

7. Den ekvivalenta ljudnivån från verksamheten får utomhus vid bostäder inte överstiga följande värden:

50 dB(A)	vardagar utom lördagar	kl. 07.00-18.00
45 dB(A)	lördagar, söndagar och helgdagar	kl. 07.00-18.00
45 dB(A)	kvällstid	kl. 18.00-22.00
40 dB(A)	nattetid	kl. 22.00-07.00

Nattetid ska dessutom gälla att momentanvärden får uppgå till högst 55 dB(A) vid bostäder.

De angivna värdena ska kontrolleras genom immissionsmätningar och/eller närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tider då verksamheten pågår. Kontroll ska ske så snart det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade bullernivåer, eller på tillsynsmyndighetens begäran.

8. Åtgärder ska vidtas för att minimera spridning av damm från takten och täktverksamhetens samtliga moment. Salt får inte användas vid dammbekämpning.
9. Kemikalier, petroleumprodukter och farligt avfall ska vara märkta samt förvaras i täta behållare på tät, invallad yta, som är skyddad från nederbörd. Fordonsbränsle ska förvaras enligt ovan eller i dubbelmantlade cisterner. Hantering av drivmedel får inte ske på avbanade ytor.

Tankning och parkering av fordon och maskiner får endast ske på yta som är särskilt iordningställd för att förhindra spridning av oljespill. Alternativt ska ett skydd för uppsamling av spill vara ordnat under parkerade enskilda fordon eller maskiner. Utrustning för sanering av spill ska finnas lätt tillgänglig vid bedrivande av verksamhet. Tankning av bandgående maskiner och fordon får ske under manuell kontroll på arbetsstället.

10. En uppdaterad efterbehandlingsplan ska inlämnas till tillsynsmyndigheten senast 2 månader efter tillståndet tagits i anspråk.

Efterbehandling ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Slutlig efterbehandling av takten ska vara utförd och eventuella stängsel borttagna inom tillståndstiden.

11. Avbaningsmassorna får inte föras bort utan ska återanvändas vid efterbehandlingen av täkten.
12. Överskottsmassor i form av sand och grus ska vid efterbehandlingen i huvudsak användas för att öka den omättade zonens mäktighet i täktbotten.
13. Humusinhållande material och vegetation i täktbotten ska avlägsnas innan överskottsmassor tillförs täktbotten.
14. Den gamla sandfyllda cisternen ska grävs upp och transporteras bort innan efterbehandlingen avslutas.
15. Cisternen som försörjer sandtorken med bränsle ska tömmas, rengöras och transporteras bort så snart torkningen av gjuterisand har upphört. Tömning av cisternen ska ha skett senast 1 månad efter reguljär drift av torken avslutats.
16. En skyddszon med minst 10 meters radie ska finnas runt uttagspunkten för den vattentäkt som försörjer angränsande bostadsfastigheter.
17. Befintlig vattenledning för avledande av tvättvatten skall täckas över, så att den ligger säkert, alternativt tydligt utmärkas där den ligger i markytan.
18. Ett uppdaterat kontrollprogram ska finnas. Vid revidering av kontrollprogrammet ska bolaget samråda med tillsynsmyndigheten.
19. En kopia av detta beslut ska finnas tillgänglig på arbetsplatsen under verksamhetstiden.
20. När tillståndet tas i anspråk ska detta anmälas till tillsynsmyndigheten.

Delegationer

Länsstyrelsen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket åt tillsynsmyndigheten att fastställa ytterligare villkor av mindre betydelse för den del i beslutet som gäller arbetstider (*villkor 6*).

Ekonomisk säkerhet

Broby Sand AB ska för tillståndets giltighet ställa en ekonomisk säkerhet till ett belopp om femhundra tusen (500 000) kronor.

Verkställighetsförordnade

Tillståndet får tas i anspråk även om beslutet inte vunnit laga kraft.

Kungörelsedelgivning

Kungörelse om detta beslut införs inom 10 dagar från datum för beslutet i Post- och Inrikes Tidningar samt i tidningarna Eskilstunakuriren och Sörmlandsbygden (*se bilaga 4*).

Redogörelse för ärendet

Bakgrund

Ansökan avser ett förnyat tillstånd för grustäkt inom fastigheten Broby 1:6, Flens kommun t.o.m. den 15 maj 2017, varav uttag av sand till och med 15 maj 2014. Bolaget har ett behov av att bryta sand för att försörja ett gjuteri i Katrineholm med gjuterisand under år 2014. Sand ska siktas och torkas i tälten för leverans till gjuteriet under sommarhalvåret. Gjuteriet kommer succesivt under år 2014 gå över till att få all leverans av gjuterisand från annat håll. Någon ny ansökan efter tillståndtidens utgång är således inte längre ett alternativ som bolaget överväger.

Vid framställningen av gjuterisand får bolaget andra fraktioner som avses avyttras under tiden som tälten efterbehandlas. Sammantaget omfattar ansökan ett uttag av 24 000 ton naturgrus, inklusive sand. Bolaget avser påbörja efterbehandlingen när uttaget upphör men söker för en utsträckt tid för efterbehandling under en resterande tillståndstid.

Tidigare tillståndsbeslut

Länsstyrelsen i Södermanlands län beslutade den 6 juni 2005 (dnr 541-7846-2000) att med stöd av 12 kap. MB (1998:808) meddela Broby Sand AB tillstånd till sandtäcktsverksamhet på fastigheten Broby 1:6 i Flens kommun. Tillståndet medgav ett uttag av 24 000 ton/år och totalt 240 000 ton sand. Tillståndet gällde till och med 15 februari 2013.

Broby Sand Ek. För. har i en dom A 47/1959 den 30 juni 1959 från Söderbygdens Vattendomstol (bilaga 8 i MKB) erhållit tillstånd att avleda vatten från Åkforsån med högst 35 liter i sekunden under förutsättning att det i sandsorteringsanläggningen använda vattnet utsläpps på myren öster om sjön Skiren.

Samråd

Samråd har skett med Länsstyrelsen och Flens kommun den 28 februari 2012. Närboende har informerats om den planerade verksamheten genom skrivelse daterad den 3 maj 2012. Synpunkter har lämnats om att en skyddzon behöver finnas runt den vattentäkt inom Broby 1:6 som försörjer angränsande bostadsfastigheter. Länsstyrelsen i Södermanlands län har den 22 augusti 2012 beslutat att planerad verksamhet inte antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Ärendets handläggning

Ansökan med miljökonsekvensbeskrivning kom in till Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län den 13 februari 2013. Bolaget har lämnat in en reviderad ansökan med kompletteringar 13 maj 2013. Ansökan kungjordes i tidningarna Eskilstunakuriren och Post- och Inrikes Tidningar samt remitterades till Länsstyrelsen i Södermanlands län, Sveriges geologiska undersökning (SGU), Flens kommun, Trafikverket, Nyköpings-Oxelösunds Vattenverksförening och Sörmlands Vatten och avfall AB. Yttranden har kommit in från Länsstyrelsen i Södermanlands län, SGU, Flens kommun och Trafikverket. Bolaget har fått tillfälle att bemöta yttrandena.

Bolaget har därefter ansökt om att få ta tillståndet i anspråk direkt efter beslut med hänvisning till 22 kap. 28 § MB.

Bolagets ansökan med yrkanden, åtaganden och förslag till villkor

Bolaget har lämnat förslag på ett antal villkor gällande bland annat buller, damning och efterbehandling som ska gälla för verksamheten.

Allmänt villkor

1. Om inte annat följer av övriga villkor, skall verksamheten inklusive åtgärder för att begränsa vatten-, mark- och luftföroreningar och andra störningar för omgivningen, bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden i ansökningshandlingarna och övrigt i ärendet har angett och åtagit sig. Ändringar i verksamheten, som kan vara anmälningspliktiga enligt miljöbalken, skall redovisas till tillsynsmyndigheten (länsstyrelsen) i god tid innan de genomförs.

Gränser till verksamhets- och brytningsområden

4. Gränserna för verksamhets- och brytningsområdena skall i terrängen utmärkas på ett väl synligt sätt (rödmålad 1,5 m hög påle med minst 5 cm diameter) i varje hörn- och brytpunkt innan brytningen påbörjas. Fixpunkter skall tydligt utmärkas och befästas. Markeringar får under tillståndstiden inte rubbas eller döljas.

Avbaning av vegetationstäcke

5. Avbaning av vegetationstäcke skall anpassas efter uttagstakten och får inte vara större än vad som fordras för att bedriva täktverksamhet under ett år. Vegetationen omkring täktområdet skall till skydd för insyn bibehållas väsentligen oförändrad under tillståndstiden.

Buller

6. Buller från verksamheten skall begränsas så att det inte ger upphov till högre ekvivalent ljudnivå som riktvärde utomhus vid närmaste bostäder än

50 dB(A)	vardagar måndag – fredag dagtid	kl. 07.00 – 18.00
40 dB(A)	nattetid	kl. 22.00 – 07.00
45 dB(A)	kväll	kl. 18.00 – 22.00
45 dB(A)	söndag och helgdag	kl. 07.00 – 18.00.

Om hörbara toner eller impulser märks, skall de ovan angivna värdena sänkas med 5 dB(A). Momentana ljud nattetid (kl. 22.00 – 07.00) får inte överstiga 55 dB(A) mätt som högsta ljudnivå (mätläge ”fast”).

Vattenledning för avledande av tvättvatten

7. Befintlig vattenledning för avledande av tvättvatten skall täckas över, så att den ligger säkert, alternativt tydligt utmärkas där den ligger i markytan.

Arbetstid

8. Arbete inom verksamhetsområdet får endast ske under helgfria vardagar (måndag – fredag) mellan 07.00 – 18.00. Om det finns särskilda skäl kan tillsynsmyndigheten medge ändrade arbetstider än de som redovisats ovan.

Diffus damning

9. Om diffus damning eller andra störningar till följd av verksamheten uppstår, skall åtgärder omgående vidtas för att motverka dessa störningar. Om dammbindande medel annat än vatten används, skall valet av dammbindande medel ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Störningar av betydelse för den yttre miljön skall omgående rapporteras till tillsynsmyndigheten.

Drivmedel och oljor

10. Petroleumdrivmedel skall förvaras i godkänd IBC-tank eller i tankar med uppsamlingstråg placerade på tätgjord yta under tak eller på ogenomsläpplig invallad yta försedd med tak eller regnskydd. Uppsamlingsvolymen skall minst rymma den största behållarens volym.
13. Påfyllningsledningar för petroleumdrivmedel skall vara försedda med slangbrottsventiler.
14. Oljehantering, inklusive tankning av fordon och maskiner, får endast ske på tätgjord yta. Tankning av hjulgående och fordon skall ske vid fast tankställe på tätgjord yta. Tankning av bandgående maskiner och fordon får ske under manuell kontroll på arbetsstället.

Kemikalier och farligt avfall

15. Kemiska produkter och farligt avfall skall förvaras under tak på ogenomsläpplig invallad yta av beständigt material. Vid förvaring utomhus skall invallningen fungera som påkörningsskydd. Invallningen av flytande kemiska produkter, bränslen och farligt avfall skall minst rymma den största behållarens volym plus 10 % av summan av övriga behållares volym som förvaras i invallningen.

Kontrollprogram

19. Samma kontrollprogram som vid tidigare tillstånd gäller även under denna tillståndsperiod.

Bolaget yrkar att villkoret för efterbehandling ändras till följande:

Efterbehandling

När exploateringen är klar på norra sidan av täkten skall det efterbehandlas enligt inlämnad efterbehandlingsplan.

Avslutas exploateringen av täkten innan allt material brutits ut skall täktområdet iordningsställas enligt intentionerna i efterbehandlingsplanen och i enlighet med tillsyns- och tillståndsmyndighetens beslut.

Senast i samband med efterbehandling skall den nergrävda och sandfyllda oljetanken grävas upp och transporteras bort.

Bolaget yrkar på följande villkor för vattentäkten som försörjer flera angränsande fastigheter:

Vattentäkt

Vattentäkten, som försörjer fastigheterna Flen Dämbol 1:2, 1:7, 1:8, 1:9, 1:10, 1:11 och 1:12, skall ha en skyddszon på minst 10 meter runt om. Skyddszonen skall försees med tydlig markering.

Bolagets beskrivning av verksamheten

Av ansökningshandlingarna och vad sökanden i övrigt har angett framgår bland annat följande:

Planerad verksamhet

Verksamheten kommer att omfatta brytning av naturgrus med huvudsaklig inriktning på framställning av gjuterisand samt förädling av materialet genom sortering, tvättning och torkning. Krossning kommer inte att förekomma. Bolaget har meddelat att SKF Mekan AB kommer att succesivt under år 2014 börja ta gjuterisand från annat håll vilket får till följd att brytningen i Broby upphör.

Lokalisering och planförhållanden

Täkten är belägen 10 km väster om Bettna samhälle strax söder om riksväg 52 och öster om länsväg 216. Närmsta fritidsbostad ligger ca 30 meter från infartsvägen till täkten. Avståndet till närmsta permanentbostad är ca 300 meter.

En del av fastigheten Broby 1:6 tillhör naturvårdsområdet Tolmon-Åkforsån D 14, som är av riksintresse. Sandbrytning kommer inte att ske inom naturvårdsområdet.

Detaljplan saknas för området och det omfattas inte av några rekommendationer för planering och byggande enligt översiktsplanen från 2007.

Teknisk beskrivning

Avsikt med täktverksamheten är att ta fram gjuterisand till gjuterier, i första hand till SKF Mekan AB i Katrineholm. Gjuterisand används för att tillverka de formar som det flytande järnet hålls i. Det finns ingen annan metod att tillverka gjutjärns-gods än genom att använda sand. Tillgång till gjuterisand är således helt avgörande för gjuteriets existens.

Avsikten är att fortsätta med att ta fram gjuterisand i ungefär samma omfattning som tidigare fram till och med år 2014. Gjuterisand som används av SKF Mekan AB kräver en viss kornstorlek. Då storleken av sandkornen varierar på täktområdet går det åt varierande mängder för att få fram tillräckligt mängd sand av en viss kornstorlek. Den fortsatta brytningen sker där det är mest lönsamt att bryta sand med den kornstorlek som passar till gjuterisand på SKF Mekan AB.

Årligt behov av gjuterisand är 6 000-10 000 ton beroende på konjunkturen. Det är naturligtvis mest lönsamt att bryta sanden där kornstorleken lämpar sig bäst till gjuterisand. Under de sista åren har tillgången till bra gjuterisand minskat på aktuella brytningsområden i täkten varför en större mängd sand har behövt brytas.

Sanden tvättas i sandsorteringsanläggningen och sorteras samtidigt efter kornstorlek till för närvarande fyra olika fraktioner: 0,70, 0,39, 0,25 och 0,12. Sanden torkas i en separat torkanläggning. Eftersom gjuterisand har mycket höga krav på renhet får även de andra fraktioner som sorteras i anläggningen samma höga kvalitet.

De andra fraktionerna används till i första hand för puts- och murbruk, lekparkar och i Kålmårdens djurpark till inhägnader för elefanter, noshörningar och ormar. Sanden är också certifierad som golfsand.

Materialsammansättning

Sandprover tagna i det område i täkten där uttag planeras fram till maj 2014 visar på att ca 80 % av materiet har en kornstorlek som är mindre än 0,5 mm. Gjuterisanden har en kornstorlek på 0,18 - 0,25 mm och har utgjort 43 % av den avyttrade mängden sand. Cirka 25 % av all utsorterad sand blir kvar på området årligen. För fraktion under 0,12 mm (ca 2 000 ton årligen) finns för närvarande ingen avsättning utan den blir kvar på täktområdet och har samlats till en stor hög. Därutöver tvättas årligen 1000-1200 ton fina partiklar bort vid framställningen av gjuterisand. Övriga användningsområden utöver gjuterisand har varit i huvudsak som filtersand (vattendammar till reningsverk) samt som dress- och bunkersand vid golfbanor.

Brytningsplanering

Verksamhetsområdet följer i väster fastighetsgränsen fram till länsväg 216. Pump-huset vid Åkforsån och vattenledningen till täkten ingår i också i verksamhetsområdet. Sandbrytningen kommer att ske på två delområden där det för närvarande växer skog. Mot riksväg 52 och länsväg 216 lämnas en skogskant där även de ovan nämnda naturvårdsområdena ingår. Det ena brytningsområdet ligger på en liten udde som går in på täkten och det andra området nordöst om täkten. Områden finns markerade i tätkartan – *bilaga 2*.

Areal för de olika delområden samt sandmängden som uttas under ett år

	Areal	Mängd
Verksamhetsområdet	400 000 m ²	
Brytningsområde A	6 000 m ²	8 000 ton
Brytningsområde B	15 000 m ²	16 000 ton
Efterbehandlingsområdet ¹	60 000 m ²	
Efterbehandlat område ²	90 000 m ²	

¹ Täktbotten är inte inräknad i efterbehandlingsområdet.

² Hela sydvästra sidan beräknas som efterbehandlad p.g.a. de sällsynta arterna.

Fornlämningar

En arkeologisk undersökning har utförts av Sörmlands museum i november 2012, *arkeologiska meddelanden 2013:01*. Vid den arkeologiska undersökningen hittades en stenåldersbosättning och ett antal kolbottnar. Området där det finns en stenåldersbosättning samt alla kolbottnar omfattar inte det brytningsområdet där tillstånd nu söks för ett års brytning.

Grund- och ytvatten

Sandbrytningen kommer inte att ske närmare grundvattenytan än en meter. Av SGU:s grundvattenkarta framgår att Broby 1:6 är en del av ett relativt stort område med uttagsmöjligheter 25-125 l/s. Grundvattnets strömningsriktning är sydlig i riktning mot sjön Yngaren. Runt Broby 1:6 finns ett antal observationsrör eller inventerade brunnar där grundvattnets trycknivå i jordlager är fastlagd. I tätkartan anges grundvattennivåerna i täkten vara från + 23,8 till + 23,1 meter.

Det finns en gammal sandfyllda oljecistern i tälten som ligger bredvid den nya oljecisternen under sandtvätten. Villkor finns i tidigare tillstånd om att cisternen ska avlägsnas innan efterbehandlingen avslutas. Det finns också en avloppsanläggningen som består av en toalett i verkstaden och en slutna avloppstank som slamugs vid behov.

Broby Sand Ek. För. har i en vattendom A 47/1959 den 30 juni 1959 från Söderbygdens Vattendomstol erhållit tillstånd att avleda vatten från Åkforsån högst 35 liter i sekunden under förutsättning att det i sandsorteringsanläggningen använda vattnet utsläpps på myren öster om sjön Skiren. Avloppsledningens mynning ligger utanför område för riksintresse för naturvård Tolmon-Åkforsån D 14 (R 14).

Mycket små sandpartiklar följer med tvättvattnet till myren. Dessa partiklar samlar sig runt avloppsledningens mynning och området runt om. Årligen beräknas 1 000-1 200 ton finkornigt material samlas på myren. Ett fast markområde har bildats där, vilket gjort att både björk och tall har börjat växa på området. Vattnet samlar sig i diken som går runt myrmarken. Därifrån filtreras vattnet tillbaka till Åkforsån eller längre nedströms till sjön Yngaren.

Eftersom inga kemikalier används vid tvättningen och vattnet silas genom en sandås tillbaka till Åkforsån eller sjön Yngaren bedöms att ingen risk finns för att någon miljö kvalitetsnorm påverkas av verksamheten. Vattenpumpen är utrustad med sil och pumphjulets kapacitet ligger under det i Vattendomstolen tillåtna 35 liter per sekund.

Arbetstider

Verksamhet i tälten kommer normalt att vara enbart på vardagar under dagtid kl. 07.00 – 16.00. Endast i undantagsfall vid reparation kan verksamhet pågå även därefter. Sandsorteringsanläggningen är endast i drift under den varma årstiden då det inte finns risk att vattnet fryser

Energiförsörjning

Sorteringsanläggningen drivs med eldningsolja liksom hjullastaren och övriga tälmaskiner. El finns framdraget.

Utsläpp till luft

Utsläppen till luft kommer huvudsakligen att utgöras av damm i omgivande marker närmast tälten samt koldioxid, kväveoxider och partiklar från torkanläggningen och fordon. Erfarenhetsmässigt kommer verksamheten inte medföra att miljö kvalitetsnormerna för luft överskrids.

Utsläpp till mark och vatten

Vid sandsortering används vatten från Åkforsån som därefter avleds till en myr öster om sjön Skiren. Sand och lerpartiklar infiltreras i myren och vattnet kommer så småningom tillbaka genom rullstensåsen till Åkforsån eller längre nedströms österut till sjön Yngaren. På grund av utormningen av system med återledning via myren så är vattnet troligen nu renare än när det togs in i sandsorteringsanläggningen.

Utsläpp av petroleumprodukter till mark och vatten kommer endast ske i händelse av haveri eller olycka. För att undvika att en sådan händelse inträffar har bolaget

vidtagit planerade försiktighets- och skyddsåtgärder. En skyddszon har skapats med minst 10 meters radie runt uttagspunkten för den vattentäckt som försörjer angränsande bostadsfastigheter.

Avloppsanläggningen som nyttjas av de anställda (2 personer) har ett slutet system.

Kemikaliehantering

Diesel till maskinerna förvaras i en dubbelväggig miljötank som finns bredvid garaget vid ingången till täktområdet. Tanken rymmer 5 m³. För sandtorkning behövs värme och inne på täktområdet bredvid torkanläggningen finns en oljecistern ovanpå markytan. Oljecisternen rymmer 15 m³ eldningsolja 1. Cisternen är en ny dubbelväggig tank installerad 2006. Besiktning av dessa båda tankar utförs av ett auktoriserat besiktningsföretag. Besiktningensintervallen är 12 år.

Hydraulolja och andra smörjoljor och smörjfetter förvaras i garaget. Spilloljan samlas i tunnor som också är placerade inne i garaget. Olja som hamnar på golvet samlas i absorberande material och skickas i väg som farligt avfall. Det finns ingen golvbrunn kvar i fastigheten.

I maskinhallen, där fordonen finns när de inte används, finns flyttningsbara invallningsskydd som läggs under fordonen.

Avfallshantering

Avfall som uppkommer på täktverksamheten är huvudsakligen relaterat till maskinparken, d.v.s. spillolja, absorberande material för att torka upp olja, tomma oljefat etc. Olja som hamnar på golvet samlas i absorberande material och skickas i väg som farligt avfall.

Transporter

Uttransport av torkad och sorterad sand samt övrigt material kommer att ske med lastbilar. I genomsnitt kommer uttransport ske 2-3 gånger per dag.

Efterbehandling

Delar av täkten har redan efterbehandlats. Efterbehandlingen kommer att fortgå efter det att uttaget av naturgrus upphört i maj 2014. Efterbehandlingen planeras att vara avslutad senast den 15 maj 2017.

När det gäller naturvärden så har länsstyrelsen i Södermanland uppgett att sex rödlistade arter, alla i rödlistekategorin NT (missgynnad) noterats från täkten. Dessa utgörs av småfibblebi, praktbyxbi, finmovägstekel (steklar), bibagge (skalbagge), strandlumner (kärlväxt) och backsvala. I Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för bibagge beskrivs fynd av arten utgöra livsmiljö för ett stort antal andra rödlistade- och värmekrävande arter. Sannolikheten är därmed stor att fler sällsynta och hotade arter förekommer inom området. Sandtäkten vid Broby bedöms utgöra en av de mest entomologiskt värdefulla sandmarkerna i Södermanland. Naturvärdena är främst knutna till de öppna och solbelysta sandmarkerna där täktverksamheten inte längre förekommer.

Avbaningsmassor skall påföras på slänterna. Massorna tippas över släntkanten och när tillräckligt material har samlats jämnas den till den rätta lutningen. Detta gör att tjockleken kommer att variera efter lutningen.

Backsvalorna häckar vid tåkten och det är viktigt att under hela drifttiden ha en brant vägg för svalorna. Vid den slutliga efterbehandlingen måste också minst en brant vägg lämnas kvar åt svalorna. Öppet område (*område-D på kart i bilaga 2*) lämnas orört eftersom ett antal sällsynta arter finns där.

Kontrollfrågor

Ett egenkontrollprogram för sandtåkten finns upprättat med utgångspunkt från villkor som ställts för verksamheten i tidigare gällande tillstånd.

Miljökonsekvensbeskrivning

Utsläpp till luft

Verksamheten ger upphov till luftutsläpp från fordon och torkningsanläggningen. Utsläpp av koldioxid bedöms sammantaget uppgå till ca 184-224 ton per år. Därutöver tillkommer utsläpp av svaveldioxid, kväveoxid samt partiklar.

Damm

Under sommartid då det inte har regnat på ett tag virvlar damm upp från tåkten. Detta åtgärdas genom bevattning. Växtligheten runt om och insynskydden mot riksväg 52 minskar i viss mån dammets spridning vida omkring.

Buller

Sandtutvinningen sker inne i sandtåkten med höga naturliga bullervallar. All verksamhet sker på vardagarna och på dagtid mellan kl. 7.00 och 16.00.

Buller från anläggningen kommer från tre olika källor.

- Buller orsakat av lastmaskin, dumper och lastbilar hörs inte utanför anläggningen. Inom anläggningen transporteras sanden genom processflödet: utbrytning -upplag – sortering - upplag - torkning - uttransport.
- Buller orsakat av sandsorteringsanläggningen är så lågt att det knappt hörs från infartsvägen. Sorteringsanläggningen är i drift ungefär från början av maj till mitten av oktober.
- Sandtorkningsanläggningen har en fläkt som hörs utanför anläggningen. Den har ungefär samma ljud som böndernas höfläktar har. Torkningsanläggningen används året om, dock inte varje dag och enbart under arbetstid.

Utsläpp till vatten

När sandsorteringsanläggningen är i gång forsar vattnet ut på marken. Vattnet letar sig i små rännilar ut på området, bildar små pölar och rinner ut i de diken som finns runt om området. De fina partiklarna sedimentera. En stor del av de fasta partiklarna stannar nu på området som redan är fast. Tidigare har det bedömts att det finns en risk att kärret delades i två områden om verksamheten fortsatte som tidigare. Uppdelningen har troligen undvikits genom att vattenavloppet riktades mera åt öster så att den fortsatta markbildningen har skett på den östra sidan av kärret i och med att den västra sidan av kärret tillhör området med riksintresse för naturvård. Utloppet

riktades om för ca 20 år sedan och inom de senaste 10 åren har den flyttats om några gånger.

Vid sandsortering används enbart vatten. Sand och lerpartiklar infiltreras uppströms i myren och vattnet kommer så småningom tillbaka till Åkforsån eller leds via åsen ner till sjön Yngaren. På grund av sandfiltreringen är vattnet troligen nu renare än när det togs in i sandsorteringsanläggningen.

Vattentäkter

Mitt på täktområdet finns två vattentäkter. Den ena används av Broby Sand i kontorsbyggnaden och garaget. Den andra vattentäkten försörjer vattenbehovet till fastigheterna Flen Dämbol 1:2, 1:7, 1:8, 1:9, 1:10, 1:11 och 1:12. Fastigheterna finns norr om Broby 1:6.

Vid samråd med grannar framkom deras önskemål om någon typ av skyddszon på 30-40 m runt om vattentäkten. Broby Sand har efter samrådet stängt av två vägar och gjort en skyddszon på minst 10 meter. Vattenledningen är nergrävt tvärs genom täkten åt nordvästlig riktning mot riksväg 52.

Naturmiljö

Den största miljöpåverkan sker genom att sanden som är en ändlig naturresurs tas till vara och landskapsbilden förändras. Naturvårdsområdet Tolmon- Åkforsån, där täkten delvis ingår, är ett av Mellansveriges mäktigaste åslandskap bestående av ett brett stråk av isälvsbildningar uppbyggt av olika generationer avlagringar. Sydväst om Tolmon sträcker sig en dalgång i vilken Åkforsån rinner fram.

Åkforsån har stort värde från faunistisk synpunkt. Naturvärdena består om inga ingrepp görs som påverkar åns lopp, om lövskogsinslaget i landskapet bibehålls och om hagmarkerna inte gödslas.

Vattnet från sandsorteringsanläggningen leds till kärret som ligger norr om riksväg 52 öster om sjön Skiren. En tredjedel av den myrmarken ingår i området för riksintresse för naturvård. Det är marken längst ut till väster. Utloppet från vattenledningen är dock på den östra sidan och är utanför naturvårdsprogramområdet. Partiklarna som följer med vattnet är finkorniga med en diameter på genomsnitt mindre än 0,06 mm.

Fauna

Länstyrelsen i Södermanland har uppgett att sex rödlistade arter, alla är rödlistade i kategorin NT (missgynnad), har noterats från täkten. En av dem är backsvalan. Nya höga och branta sanddytor har alltid gjorts i ordning för backsvalor om deras gamla boplatser har behövt tas i anspråk. Områden där backsvalor har en boplatser är inte aktuella för efterbehandling så länge fåglarna häckar där. Vid brytning av sand tas hänsyn till att branta stup med minst fyra meters fall lämnas varje år eftersom backsvalorna brukar häcka där.

Ytterligare fyra rödlistade arter är småfibblebi, praktbyxbi, finmovägstekel och bibagge. I Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för bibagge beskrivs fynd av arten utgöra livsmiljö för ett stort antal andra rödlistade- och värmekrävande arter. Sannolikheten är därmed stor att fler sällsynta och hotade arter förekommer inom området. Sandtäkten vid Broby bedöms utgöra en av de mest entomologiskt

värdefulla sandmarkerna i Södermanland. Naturvärdena är främst knutna till de öppna och solbelysta sandmarkerna där täktverksamheten inte längre förekommer.

Vegetation

Exploateringsmarken består till största delen av tallskog och därtill tillhörande vanlig vegetation. Det finns några mindre områden med gran och lövskogsbuskage. Den sjätte rödlistade arten är en växt – strandlummer – som finns på området. Strandlummer är mycket konkurrenssvag och kalkskyende. Den växer i gles vegetation på blöta, magra, steniga och sandiga eller dyiga platser. Den gynnas av markstörningar som ger den livsrum, såsom växlande vattenstånd och iserosion. Sällsynt förekommer strandlummer i naturlig myrvegetation på naken torv eller dy. I södra Sverige har numera kulturskapade ståndorter såsom blöta bottnar i grustag blivit en av dess vanligaste biotyper. Vid ett skogsområde i sydöstra delen av fastigheten Broby 1:6 växer en ovanligt stor bestånd av orkidén knärot.

Kulturmiljö

Ett fornlämningsområde har utpekats inom täktens verksamhetsområde av länsstyrelsen efter att den arkeologiska undersökningen genomförts. Området kommer att undantas från brytning.

Säkerhet

För att hindra att obehöriga kan komma in till brytningsområdet kommer området att märkas ut med flaggspel. Tillfartsvägen kommer att vara avstängd med bom när verksamhet inte pågår i täkten.

Miljökvalitetsnormer

Till skydd för människors hälsa finns miljökvalitetsnormer för luftkvalitet. Miljökvalitetsnormer finns för partiklar (PM10), svaveldioxid, kvävedioxid, kväveoxider och kolmonoxid. Överskridande av miljökvalitetsnormerna förekommer endast på platser som är hårt belastade av luftföroreningar. Av erfarenhet går det att säga att planerad täktverksamhet inte kommer medföra att miljökvalitetsnormerna för luft överskrids i området.

Bolaget använder under ett verksamhetsår stora mängder vatten genom ett uttag från Åkforsån som finns reglerat i vattendom. Vattnet som används till tvättning av sand återförs till myrmarken norr om täkten. På detta sätt så filtreras vattnet och renas från partiklar och går via en sandås tillbaka till Åkforsån eller sjön Yngaren. Eftersom inga kemikalier används vid tvättningen av sanden bedömer bolaget att det inte finns någon risk för att miljökvalitetsnormer för vatten påverkas av verksamheten.

Hänsynsregler

- Kunskapskravet

Bolaget har lång erfarenhet att bedriva täktverksamhet. Tillsynsmyndigheten har inte haft några allvarliga erinringar mot verksamheten.

- Försiktighetsmått

Bolaget kommer att vidta skyddsåtgärder för t.ex. vattentäkten, kemikaliehantering och damning för att undvika att verksamheten medför skada på människors hälsa

eller miljön. Upprättat egenkontrollprogram innehåller tydliga rutiner för att säkerställa att verksamheten inte förorsakar skada.

- Hushållningsprinciper

Sand är en ändlig naturresurs. Gjuteriverksamhet är dock inte möjlig utan gjuterisand. Hushållning med denna naturresurs kan ske både genom att använda en miljövänlig processtyp och genom att utnyttja den använda gjuterisanden i annan verksamhet. Det ligger i gjuteriföretagens eget intresse att hushålla med sanden så mycket som möjligt.

- Produktvalsprincipen

Enligt bolagets egenkontrollprogram finns en kemikalieförteckning. Bolaget kommer göra en riskbedömning då en ny produkt måste införas eller ersättas.

Miljömål

Nedan redovisas de miljömål som huvudsakligen berörs av planerad verksamhet.

- Begränsad klimatpåverkan och frisk luft

Avgaserna den användningen av diesel och eldningsolja är den faktor som påverkar målen mest. Platsvalet innebär dock korta transporter på grund av närheten till gjuteriet i Katrineholm.

Damning är ett hot mot målet Frisk luft, men genom verksamhetens begränsade omfattning och föreslagna skyddsåtgärder motverkas riskerna.

- Grundvatten

Grundvattnets kvalitet bedöms inte bli påverkat negativt av uttag av naturgrus. Noggrann kontroll av petroleumprodukter och daglig tillsyn av hydraulslangar minskar risken för kemikalieolyckor. Vattentäkt som används av grannfastigheter har ett skyddsområde på minst 10 meter.

- Våtmarker

Våtmarken påverkas så att en del av området blir skogsmark. Å andra sidan tillförs nytt vatten på kärret så att det får en annorlunda våtmarkskaraktär med breda vattendiken.

- God bebyggd miljö

Enligt ett delmål till målet ”God bebyggd miljö” ska uttaget av naturgrus minska. Sökanden kommer att upphöra med brytningen i tåkten i mitten av maj 2014. Den huvudsakliga och specifika användningen av utbrytet material som gjuterisand under en begränsad tid kan anses vara försvarbar.

Yttranden

Länsstyrelsen i Södermanlands län har framfört att under förutsättning att skogsvägen, som gränsar till fornlämningsområdets östra del, finns kvar under det aktuella årets täktverksamhet behövs ingen markering av fornlämningen. Om vägen tas

bort eller flyttas ska fornlämningen markeras tydligt med träpålar som skydd för att inte skadas. Ingen körning eller upplag mm får företas inom fornlämningsområdet.

Länsstyrelsen anser vidare att det är viktigt vid efterbehandling att hänsyn tas till de naturvärden som finns i tåkten. Naturvärdena är framförallt beroende av öppna och solbelysta sandmarker. I villkor för efterbehandlingen av tåkten bör inskrivas att samråd ska ske med Länsstyrelsen för att kunna tillse att de höga naturvärden som kan finnas i tåkten kan tas till vara.

Länsstyrelsen anser inte att det är lämpligt att det läggs ut avbaningsmassor på slänterna vid efterbehandling då det för arter som trivs i sandmiljöer är viktigt att hålla miljön fri från markpåväxt. Länsstyrelsen anser precis som bolaget att det vid efterbehandlingen kan vara lämpligt att lämna en brant vägg som är lämplig för backsvalor att häcka i men att datumet för när efterbehandlingen ska vara slutförd skjuts fram 1-2 år.

SGU tillstyrker ansökan eftersom ersättningsmaterial delvis saknas till de aktuella användningsområdena, avlagringen är sanddominerad och ansökningstiden endast två år. Avlagringen utgörs av en flack terrass med dominerande sandig material-sammansättningen enligt *Grusinventering i Södermanlands län*, SGU-rapport 1991:4. Förekomsten har bedömts ha den lägsta naturvärdesklassen, Nklass III.

SGU konstaterar att merparten av utbrytet material avses användas som gjuterisand, filter till reningsverk och sand till golfbanor. SGU refererar till den egna rapporten *Ersättningsmaterial för naturgrus*, SGU-rapport 2011:10, som anger att ersättningsmaterial saknas för gjuterisand medan användningsområdena filtersand och sand till golfbanor beror av det tillgängliga bergmaterialets egenskaper. Den ansökta verksamheten ligger inom den utpekade grundvattenförekomsten SE653317-153588. På den lokala grundvattenkartan är området bedömt att vara en mycket god grundvattentillgång (25-125 l/s). I handlingarna står det att "Grundvattnets kvalitet bedöms inte bli påverkat negativt av uttag av naturgrus". All verksamhet som medför att flertalet meter omättad zon tas bort inom ett tillrinningsområde, och synnerhet då det rör själva isälvsavlagringen, försämrar det naturliga skyddet. De antal meter av omättat material som finns ovan grundvattenytan utgör en mycket värdefull fördröjningszon vid en eventuell framtida olycka.

SGU ser det som önskvärt att sökanden redogör för tåktens påverkan på omgivande yt- och grundvatten såväl kvalitativt som kvantitativt. Det är även önskvärt att sökanden beskriver vilka åtgärder som kommer vidtas samt vilken beredskap som kommer finnas för att minimera risken för spridning av förorenade ämnen till yt- och grundvatten till följd av planerad verksamhet eller vid eventuell olycka.

Bygg-, Miljö- och Räddningsnämnden i Flens kommun har motsatt sig bolagets förslag till villkor 19 och framhållit att frågan om kontrollprogrammets innehåll är en tillsynsfråga där bolaget ska samråda med tillsynsmyndigheten. I övrigt framförs att tillståndstiden ska inrymma en efterbehandling och att det därför är lämpligt att tillräckligt med tid ges för denna åtgärd.

Det finns två vattentäkter inom området. En av dessa som försörjer sju närliggande fastigheter. En mer utförlig utvärdering av skyddsavstånd till denna vattentäkt bör göras i samråd med tillsynsmyndigheten.

Trafikverket har inte haft något att erinra mot att fortsatt tillstånd ges.

Bemötande

Broby Sand AB kommentera de av SGU och Flens kommun upptagna frågorna om skyddet för grundvatten och vattentäkterna.

Såsom SGU har skrivit så påverkar naturligtvis uttag av isälvsavlagringen det naturliga skyddet av grundvatten. Anläggningen för tvättning och torkning har stått på samma plats minst 50 år. Det är den platsen där det finns störst risk för påverkan på grundvattnet eftersom det är kärnan i verksamheten och anläggningen är alltid i drift. Arbetsmaskinerna finns på området dagligen och all annan trafik passerar den platsen. Broby Sands egen vattentäkt ligger också strax intill. Under åtminstone de senaste 30 åren har ingen klagat på grundvattnets kvalité. Hur det har varit tidigare är inte känt då vi inte har hittat några anteckningar om detta. Inga vattenprover har tagits såvitt känt. Då dricksvatten från den egna vattentäkten tas ut dagligen har man dock kontinuerligt en subjektiv bedömning av vattenkvalitén.

Under årens lopp har både antalet fordon minskat och skyddsåtgärderna förbättrats. Den största risken är haverier genom utsläpp från trasiga hydraulslangar. Slangarna kontrolleras dagligen då arbetsdagen börjar. I garaget har fordonen invallningskydd under motorerna.

Om en olycka skulle ske finns antingen en lastmaskin eller en grävare snabbt tillgänglig för att ta bort de förorenade massorna. Instruktion finns om att Räddningstjänsten måste larmas omedelbart och att fastigheterna som betjänas av vattentäkten måste informeras omgående.

Uttagpunkten för vattentäkten som förser granfastigheterna med dricksvatten ligger på en slänt ca fem meter ovanpå körvägen till en av upplagsplatserna. Orsaken till att bolaget vill begränsas skyddszonen till drygt 10 meter är dels att upplagsplatserna behövs, dels att man skulle vara tvungen att göra i ordning en ny väg med ett nytt bärlager. Skulle upplagsplatserna flyttas eller vägen göras om skulle man få ta i anspråk de öppna ytor där värdefulla insekter kan existera.

Upplagsplatserna utnyttjas till de sandstorlekarna som det finns minst behov av. Det innebär att körningar dit sker på sin höjd några gånger per dag och att det kan gå ibland flera veckor utan att fordon passerar förbi skyddszonen.

Miljöprövningsdelegationens bedömning

Miljökonsekvensbeskrivning

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att bolaget har genomfört samråd och upprättat en miljökonsekvensbeskrivning enligt bestämmelserna i 6 kap. MB och förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar.

Enligt 6 kap. MB ska alternativa platser redovisas. Sökanden har inte redovisat några alternativ utan hänvisar till att bolaget inte har tillgång till några andra fyndigheter som skulle kunna exploateras i stället för den redan etablerad verksamhet på fastigheten Broby 1:6.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar att det rör sig om dels en begränsad verksamhet och att material kommer endast att brytas tid fram till och med år 2014 dels att syftet med verksamheten är att producera gjuterisand. Verksamheten fortsätter inom ett etablerat verksamhetsområde. Det finns inga motstående intressen och det producerade materialet är väl lämpat för framställning av gjuterisand. Verksamheten står inte i strid med kommunens översiktsplan och de befintliga dricksvattenintressena kan hanteras. Därutöver kan konstateras att omfattningen på den sökta verksamheten inte har en betydande miljöpåverkan. Vid en samlad bedömning finner Miljöprövningsdelegationen att några alternativa lokaliseringar inte behöver redovisas.

Miljökonsekvensbeskrivningen kan därför godkännas enligt 6 kap. 9 § MB.

Tillåtlighet

Tillståndets omfattning

Ansökan avser brytning samt förädling av totalt 24 000 ton naturgrus, inklusive sand, till och med den 15 maj 2014. Miljöprövningsdelegationen förlänger tiden för när brytningen senast ska upphöra till den 31 december 2014 för att ge bolaget ett ökat handlingsutrymme. Av ansökan framgår det att materialet i huvudsak kommer att användas för framställning av gjuterisand, dvs en kvalificerad användning. Uppskattningsvis kommer omkring hälften av utbrutet material att användas som gjuterisand för övriga fraktioner har bolaget angivit ett antal användningsområden som varit tillämpliga vid tidigare gällande tillstånd.

SGU har i sitt yttrande i viss mån ifrågasatt användandet av material från tälten till filtersand samt sand till golfbanor som enligt SGU:s rapport "Ersättningsmaterial för naturgrus" (2011:10) går att ersätta med bergkross under vissa förutsättningar. SGU har också pekat på att då flera meter av den omättade zonen i en sand- och grusavlagring tas bort så försämras det naturliga skyddet och ett antal meter av omättat material ovan grundvattenytan utgör en mycket värdefull fördröjningszon vid eventuella olyckor.

Miljöprövningsdelegationen kan konstatera att materialet som används till filtersand och golfbanor är av en annan kornstorlek än gjuterisand och att den fraktionen kan ses som ett överskottsmaterial som uppkommer till följd av den huvudsakliga verksamheten att framställa gjuterisand. Under dessa förhållanden kan material som inte duger till gjuterisand avyttras eller nyttjas för efterbehandling av tälten. Miljöprövningsdelegationen delar SGU:s uppfattning om att materialet inte ska användas till filtersand och golfbanor om krossprodukter finns att tillgå. Mot bakgrund av att det finns ett behov av att den omättade zonen har en tillräcklig mäktighet, även efter att verksamheten avslutats, så ska inriktningen vara att överskottsmaterialet återanvänds i tälten i samband med efterbehandlingen.

För att tydliggöra att materialet inte får användas för okvalificerade ändamål förenas tillståndet med villkor om begränsning av användningsområden för det utbrutna materialet.

Frågan om sanitärt avloppsvatten ingår inte i den nu aktuella tillståndsprövningen utan prövas i särskild ordning av kommunen.

Val av plats

Enligt 2 kap. 6 § första stycket MB ska det för en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön, i den utsträckning det inte är orimligt enligt 2 kap. 7§ MB.

Miljöprövningsdelegationen gör i denna del följande bedömning.

Täktens lokalisering är god med tanke på att inga skyddsvärda naturvärden finns inom brytområdet som kan påverkas negativt av verksamheten. Inom brytområdet finns inte heller några kända kulturlämningar. Området ligger inom riksintresse för naturvärden, men eftersom verksamheten berör ett tidigare täktområde bedöms den inte ytterligare påverka riksintresset negativt.

Området ligger avskilt med få boende. Dock är ett bostadshus på en fritidsfastighet beläget endast ca 50 m från infartsvägen och direkt gränsande till verksamhetsområdet vilket får anses vara mycket kort avstånd. Inga klagomål har dock inkommit från närboende. Verksamheten, innefattande siktning och torkning; kommer att bedrivas under sommarhalvåret 2014. Verksamheten kommer därefter ha inritning på efterbehandling av tükten. Av ansökan framgår att det finns ett naturligt skydd mot damning och buller mellan tükten och berört fritidshus i och med att sandtorken och uppläggningsytorna ligger nedsänkta i tükten och ett mindre parti skog finns mellan infartsvägen och fritidshuset. Om de villkor som föreskrivs i tillståndet beträffande buller och damning följs, bedöms verksamheten inte ge upphov till mer olägenheter för de närboende och för övriga som vistas i närområdet än vad som rimligen får tålas.

Landskapsbilden kommer att påverkas vid brytningen, men landskapsbilden har redan förändrats eftersom tükhverksamhet har bedrivits under lång tid på platsen och området är i delvis avbanat sedan tidigare.

Miljöprövningsdelegationen finner att den valda platsen kan accepteras med hänsyn till kraven i 2 kap. 6 § MB.

Särskilt om tükter

Enligt 9 kap. 6 f §. MB får en tük av naturgrus som kräver tillstånd eller anmälan enligt 9 kap. MB eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av kapitlet, inte komma till stånd om

1. det med hänsyn till det avsedda användningsområdet är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt att använda ett annat material,
2. naturgrusförekomsten är betydelsefull för nuvarande eller framtida dricksvattenförsörjning och tükten kan medföra en försämrad vattenförsörjning, eller
3. naturgrusförekomsten utgör en värdefull natur- eller kulturmiljö.

Miljöprövningsdelegationen gör i denna del följande bedömning.

Naturgrus är en ändlig resurs som utvinns ur grusåsar. Åsarna har stor betydelse som dricksvattentükter och för konstgjord infiltration vid behandling av ytvatten. De har ofta även stora natur- och kulturvärden.

Det nationella miljökvalitetsmålet ”Grundvatten av god kvalitet” innebär bl.a. att naturgrusavlagringar med stort värde för dricksvattenförsörjningen och för natur – och kulturlandskapet ska bevaras. Miljökvalitetsmålet har haft två delmål rörande naturgrus. Enligt ett delmål skulle uttaget av naturgrus år 2010 vara högst 12 miljoner ton per år. Delmålet har ännu inte uppfyllts. Miljöprövningsdelegationen anser därför att det är av stor vikt att arbetet med att minska uttaget av material i grusåsarna påskyndas och att alternativt material tas fram för framtida materialförsörjning. Huvuddelen av materialförsörjningen ska baseras på bergkross och andra alternativ till naturgruset. Naturgrus ska endast användas för ändamål där alternativa material, exempelvis bergkross, inte kan ersätta naturgrus.

I det aktuella ärendet har bolaget angett att materialet i allt väsentligt kommer att användas för gjuterisand. Bolagets analyser av materialet visar att det är sandrikt vilket är en av förutsättningarna för att få ett bra utbyte av den fraktion som krävs för gjuterisand. Mineralsammansättningen är också gynnsam.

I ärendet får anses visat att brytningsområdet består av ett sandrikt material med tillräckligt stor andel finfraktioner för framställning av gjuterisand varför 9 kap. 6 § 1 MB inte bedöms vara tillämplig i ärendet.

Miljöprövningsdelegationen konstaterar grundvattenförekomsten där tälten är belägen bedömts ha en mycket god grundvattentillgång med en möjlig uttagsmängd på 25-125 liter i sekunden. Det finns mot denna bakgrund starka skäl att eftersträva en viss mäktighet på det naturliga skydd som en omättad zon kan ge. I likhet med SGU anser Miljöprövningsdelegationen att en omättad zon utgör en värdefull fördröjningszon och att det därför finns skäl att anpassa brytning samt efterbehandling i en riktning som ger ett rimligt skydd för vattenförekomsten.

Bolaget har redovisat ett antal möjliga skyddsåtgärder. Under förutsättning att föreslagna skyddsåtgärder vidtas vid kemikalie- och bränslehantering, samt att brytningsdjupet begränsas, bedöms riskerna för att grundvattenkvaliteten ska påverkas negativt av en pågående täktverksamhet vara ringa. Nyttjas överskottsmassor från kommande och tidigare verksamhet för att skapa en större mäktighet på minst 3 meter omättad zon i täktbotten så är det rimligt att utgå från att vattenförsörjningen via uttag i området inte försämras i framtiden. Vad som sägs ovan angående bevarande av den omättade zonen gäller för det brytområdet som nu är aktuellt för prövning.

Vid en samlad bedömning finner Miljöprövningsdelegationen att det inte finns något hinder att meddela tillstånd på grund av risken för en försämrade vattenförsörjning, varför 9 kap. 6 f § 2 MB samt 20 f § förordningen (1998:889) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd inte bedömts vara tillämpliga i handläggningen av ärendet.

SGU har i sitt yttrande framfört att tälten är lokaliserad i en del av isälvsavlagringen som vid grusinventeringen bedömdes ha naturvärdesklass 3, dvs. den lägsta klassen. Det finns dock landskapsbildsmässiga värden och skyddsvärden med hänsyn till friluftslivet. Verksamheten kommer att bedrivas inom samma område som tidigare täktverksamhet. Verksamhetens omfattning, med avseende på brytning av naturgrus kommer att pågå fram till och med december 2014, dvs. en relativt kort tid. Av ansökan framgår det att det inom själva täktområdet finns naturvärden men att påverkan på dessa kommer att vara begränsad. Kända kulturvärden finns inom

området men bedöms sannolikt inte påverkas. Miljöprövningsdelegationen bedömer att en fortsatt täktverksamhet på platsen inte kommer att ha någon avgörande påverkan på natur- och kulturmiljö, varför 9 kap. 6 f § 3 MB inte är tillämplig.

Hushållningsbestämmelser

Av 2 kap. 6 § andra stycket MB framgår bl.a. att vid tillståndsprovning enligt 9 kap. ska bestämmelserna i 3 och 4 kap. tillämpas endast i de fall som gäller ändrad användning av mark- eller vattenområden.

Verksamheten innebär inte någon ändrad markanvändning jämfört med den täktverksamhet som har bedrivits på platsen tidigare.

Planförhållanden

Området som ansökan avser omfattas inte av detaljplan eller områdesbestämmelser. Verksamheten är i linje med intentionerna i översiktsplanen för Flens kommun.

Miljökvalitetsnormer

Enligt 5 kap. 3 § MB ska myndigheter och kommuner ansvara för att miljökvalitetsnormer följs. Regeringen har i luftkvalitetsförordningen (2010:477) fastställt sådana miljökvalitetsnormer för kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, bly, bensen, partiklar och ozon. Regeringen har också utfärdat en förordning (2001:554) om miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten. Vidare har Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt, med stöd av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön, beslutat om miljökvalitetsnormer för ytvatten- och grundvattenförekomster.

Miljöprövningsdelegationen finner att verksamheten inte kommer att medföra att någon miljökvalitetsnorm enligt ovan nämnda förordningar kommer att överskridas.

Miljömål

De nationella miljömålen ”Minskad klimatpåverkan” och ”Grundvatten av god kvalitet” berörs av planerad verksamhet. Miljöprövningsdelegationen bedömer dock att verksamheten med sin korta aktiva tid inte i någon betydande mån kommer att motverka möjligheten att uppnå de nationella miljömålen.

Ekonomisk säkerhet

Detta tillstånd är för sin giltighet beroende av att bolaget i enlighet med 9 kap. 6 e § och 16 kap. 3 § MB ställer säkerhet för kostnaderna för avhjälpande av en miljöskada och de andra återställningsåtgärder som verksamheten kan föranleda. Säkerheten skall prövas av tillståndsmyndigheten.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att en säkerhet på 500 000 kr är skälig för den sökta verksamheten.

Verkställighetsförordnande

Bolaget har ansökt om ett verkställighetsförordnande enligt 22 kap. 28 § MB. Miljöprövningsdelegationen bedömer att den sökta verksamheten har en begränsad omfattning med avseende på verksamhetstid och att det därmed är motiverat att medge bolaget ett verkställighetsförordnande.

Delegation

Vid oförutsedda händelser i verksamheten bör det finnas möjlighet att tillfälligt ändra arbetstiderna. Det bör inte ske regelmässigt utan endast då det finns särskilda skäl. Eftersom Miljöprövningsdelegationen inte kan förutse alla tänkbara scenarier är det rimligt att möjligheten att medge tillfälligt ändrade arbetstider överläts åt tillsynsmyndigheten (*villkor 6*).

Övriga överväganden

Motivering av villkor

Utöver de förslag till villkor som Bolaget har angett i ansökningshandlingarna föreskriver Miljöprövningsdelegationen ytterligare villkor om bl.a. användningsområden för utbrutet material och efterbehandling. Nedan följer en motivering av vissa villkor.

-Materialanvändning (villkor 2)

Bolaget har i ansökningshandlingarna angett att uttaget naturgrus från tåkten kommer användas för kvalificerade ändamål såsom tillverkning av gjuterisand men även användning som filtersand samt dress- och bunkersand på golfbanor nämns.

Enligt SGU:s rapport "Ersättningsmaterial för naturgrus" är det i vissa fall möjligt att använda bergkross till filtersand samt dress- och bunkersand. Miljöprövningsdelegationen delar SGU:s uppfattning i denna del. För att tydliggöra hur viktigt det är att hushålla med naturgruset, föreskriver Miljöprövningsdelegationen om att det material som kan användas till ändamål där ersättningsmaterial saknas, eller lokal brist förekommer, inte får användas till andra ändamål.

-Brytning (villkor 5)

Mot bakgrund av att tåkten är belägen inom en vattenförekomst med mycket goda uttagsmöjligheter så ska en omättad zon om 3 meter behållas.

-Damning (villkor 8)

Det åligger Bolaget att vidta de åtgärder som krävs för att begränsa damning från verksamheten. För att minska risken för påverkan på grundvattnet är det lämpligt att endast använda rent vatten som dammbindande medel.

-Efterbehandling (villkor 10 till 15)

Vid efterbehandling bör stängsel tas bort eftersom de annars kräver kontinuerlig tillsyn. Allmänheten bör på annat sätt uppmärksammas på ev. branta partier. Stora stenar kan t.ex. läggas ut på sådana platser. För att landskapet efter utförd efterbehandling ska ge ett naturligt intryck är det generellt sett lämpligt att slänter inte är brantare än 1:3. Vissa partier kan vara brantare, t.ex. för att skapa häckningsplatser för backsvalor.

Den aktuella vattenförekomsten har mycket goda uttagsmöjligheter. Utifrån ansökningshandlingarna så finns det inget som ger skäl till att ifrågasätta kvalitén på grundvattnet. Miljöprövningsdelegationen konstaterar också att det finns en dricksvattentäkt som försörjer flera bostadsfastigheter inom bolagets verksamhetsområde. Vattentäkten ligger centralet i sandtåkten och avståndet till grundvattenytan från

täktbotten är i många fall bara 1 meter eller mindre. Miljöprövningsdelegationen utgår från att dricksvattentäkten allt jämnt kommer att finnas kvar även efter det att täktverksamheten har upphört. Det finns således ett behov av att förbättra skyddet för dricksvattentäkten i samband med efterbehandlingen. Med hänvisning till vad SGU:s anfört om den omättade zonen förmåga att skydda grundvattnet så ska efterbehandlingen vara inriktad på att skapa en ökad mäktighet av den omättade zonen i täktbotten. Framförallt ska sandfraktioner som inte avyttras återföras till den aktuella delen av täktbotten under den period sortering allt jämnt fortgår i täkten. Äldre upplag av ofyndig sand ska omfördelas så att avståndet mellan täktbotten och grundvattenytan ökar. Målsättning ska vara att skapa en omättad zon på 3 meter i täktbotten inom tidigare brytområden.

För att efterbehandlingen ska uppnå sitt syfte måste humusinhållande material och etablerad vegetation avlägsnas från täktbotten för att inte få en negativ påverkan på grundvattenkvalitén. Undantag kan medges för en del av de ytor där den omättade zonen redan uppgår till minst 3 meter, och på så sätt bevara en tillräcklig mängd av värdefulla naturvärden för att uppnå en bra återetablering i övriga delar av täkten. Synpunkter ska inhämtas från Länsstyrelsen i Södermanlands så att en lämplig hantering kan göras av överskottsmassor som tillförs täktbotten. Vid efterbehandlingen förutsätts att tvätt-, tork- och sorteringsanläggningen med tillhörande installationer i täkten avlägsnas.

Miljöprövningsdelegationen bedömer att den slutliga utformningen av efterbehandlingen kan hanteras inom ramen för tillsynen. Tillsynsmyndigheten kan därmed meddela förelägganden om hur efterbehandlingen mer specifikt kan behöva genomföras inom ramen för meddelat tillstånd.

Sammanfattande bedömning

Miljöprövningsdelegationen anser sammanfattningsvis att, om föreskrivna villkor iakttas, verksamheten går att förena med de allmänna hänsynsreglerna och målen i miljöbalken samt med den för området gällande kommunala översiktsplanen. Tillstånd ska därför lämnas till verksamheten.

Information

Beslutet får tas i anspråk när det har vunnit laga kraft och en säkerhet har ställts och godkänts av Miljöprövningsdelegationen.

Detta tillstånd befriar inte bolaget från skyldigheten att iaktta vad som gäller enligt andra bestämmelser för den anläggning eller verksamhet som tillståndet avser.

Särskilt erinras om vikten av att vid verksamheten beakta bestämmelserna i lagen (1988:950) om kulturminnen m.m. Det är bl.a. förbjudet att utan tillstånd rubba, ta bort, täcka över, köra över eller genom bebyggelse, plantering eller på annat sätt ändra eller skada fast fornlämning. Om en fornlämning påträffas under grävning eller annat arbete ska arbetet omedelbart avbrytas till den del fornlämningen berörs. Den som leder arbetet ska omedelbart anmäla till Länsstyrelsen att en fornlämning har påträffats.

Bolaget är skyldigt att bedriva egenkontroll i enlighet med förordningen (1998:901) om verksamhetsutövarens egenkontroll. Förordningen reglerar frågor om verksam-

hetsutövarens skyldigheter att bl.a. ha rutiner för att fortlöpande kontrollera att utrustning m.m. för drift och kontroll hålls i gott skick, vilket ska dokumenteras enligt 5 § förordningen. Ansvar att fortlöpande och systematiskt undersöka och bedöma riskerna med verksamheten ur hälso- och miljösynpunkt samt anmälnings-skyldighet vid driftstörningar regleras i 6 § förordningen.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos Nacka tingsrätt, Mark- och miljödomstolen, *se bilaga 3*. Skrivelsen ska ha kommit in till Länsstyrelsen i Uppsala län senast den 23 december 2013.

Detta beslut har fattats av Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län. I beslutet har länsassessor Annika Israelsson, ordförande, och miljöskyddshandläggare Ing-Marie Askaner, miljöskakunnig deltagit. Ärendet har beretts av miljöskyddshandläggare Bernt Forsberg.

Annika Israelsson

Ing-Marie Askaner

Bernt Forsberg

Bilagor:

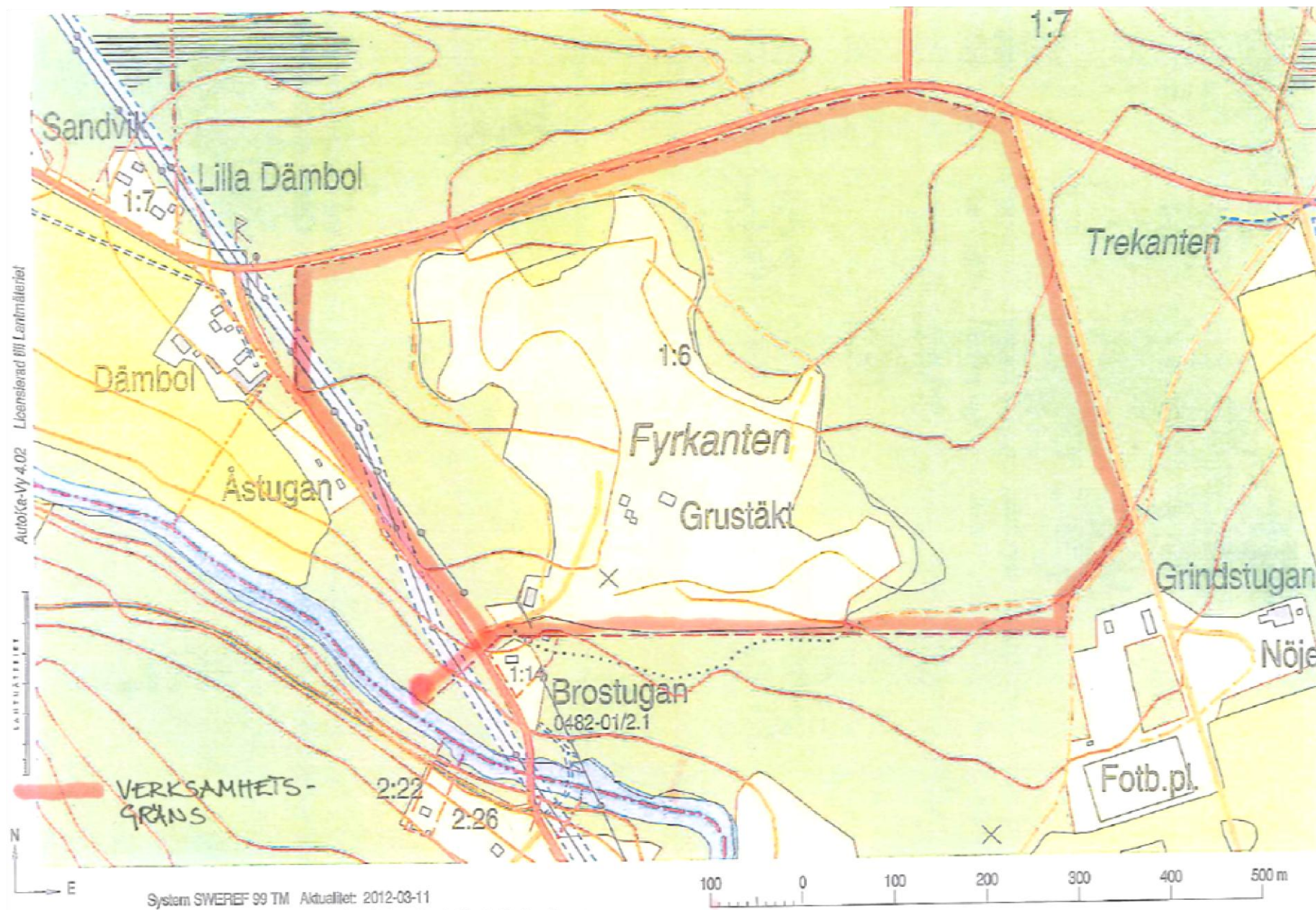
1. Översiktskarta
2. Karta över brytområdet (grustäktplan).
3. Hur man överklagar till Nacka tingsrätt, Mark- och miljödomstolen.
4. Beslut om kungörelsedelgivning

SÄNDLISTA

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm
Havs- och vattenmyndigheten, Box 11 930, 404 39 Göteborg
Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Flens kommun, 642 81 Flen
Kommunstyrelsen i Flens kommun, 642 81 Flen
Länsstyrelsen i Södermanlands län, 611 86 Nyköping
SGU, Box 670, 751 28 Uppsala
Trafikverket, Box 1140, 631 80 Eskilstuna
Skatteverket, Box 567, 826 27 Söderhamn
SKF Mekan AB, Box 89, 641 21 Katrineholm
Patric Ericsson, Björkhagen, 640 33 Bettna

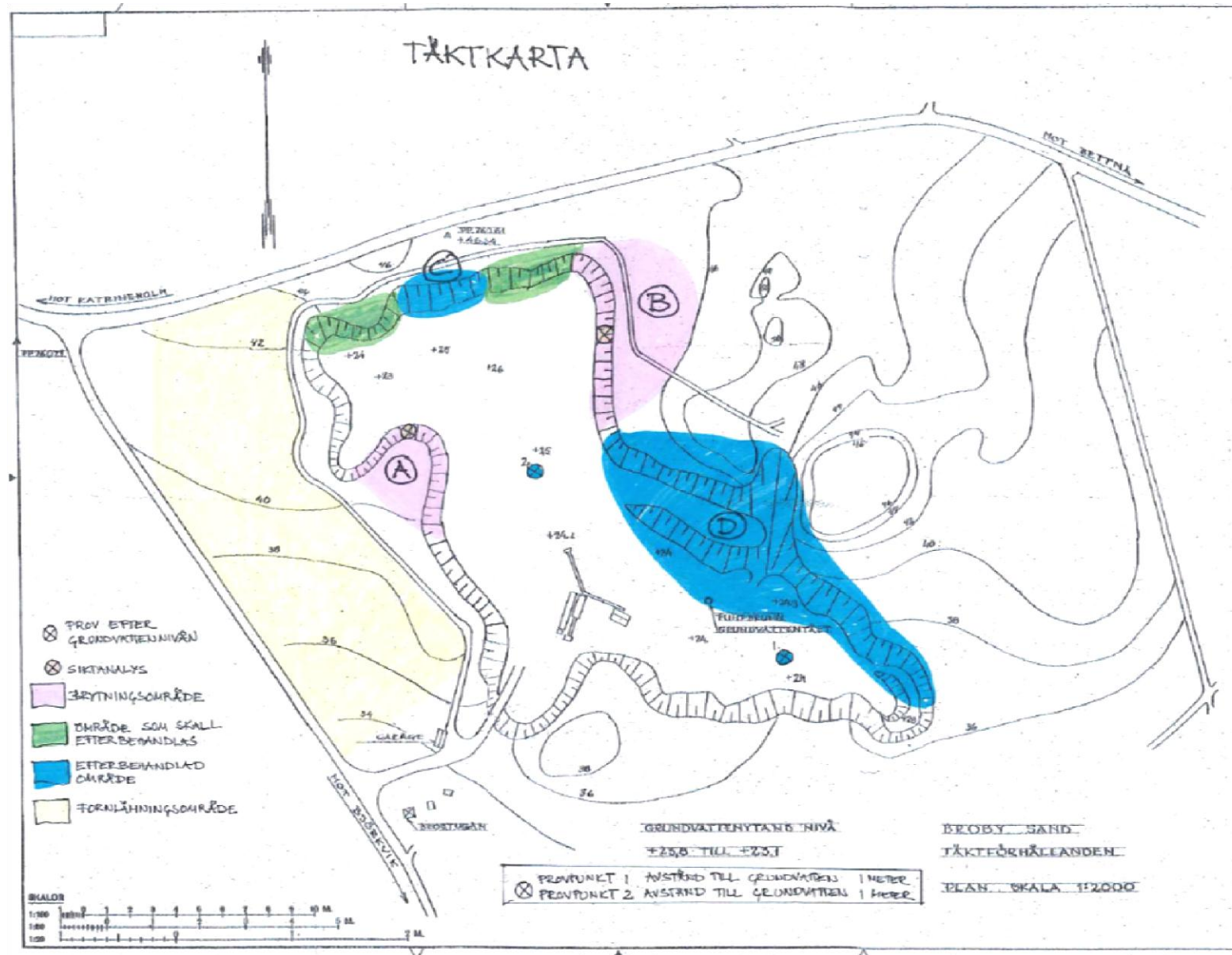

Akten
Miljöskydds-enheten (IMA, UW)
Rätts-enheten (AI)

Bilaga 1 – Översiktskarta - verksamhetsområde för Broby Sand AB

Bilaga 2 – Karta över brytningsområdet

Bilaga 3

Hur man överklagar hos Nacka tingsrätt, Mark- och miljödomstolen

Ni kan överklaga detta beslut hos **Nacka tingsrätt, Mark- och miljödomstolen**.
Överklagandet ska vara skriftligt och undertecknat av Er. Tala om vilket beslut Ni överklagar, t ex genom att ange ärendets diarienummer. I överklagandet ska Ni redogöra för varför Ni menar att Länsstyrelsens beslut är felaktigt och hur Ni anser att det ska ändras.

Brevet ska lämnas/skickas till Länsstyrelsen och inte till Nacka tingsrätt, Mark- och miljödomstolen.

Länsstyrelsens adress och telefonnummer är:

Länsstyrelsen i Uppsala län	Telefonnummer
751 86 UPPSALA	Tel 010-22 33 000

Överklagandet ska ha kommit in till Länsstyrelsen **inom tre veckor** från den dag Ni fick del av beslutet, annars kan Ert överklagande inte tas upp
För part som företräder det allmänna ska dock överklagandet ha kommit in **inom tre veckor** från den dag då beslutet meddelades.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Miljöprövningsdelegationen

BESLUT

2013-11-21

Dnr: 551-1002-13

Bilaga 4

BESLUT OM KUNGÖRELSEDELGIVNING

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Uppsala län beslutar att under rättelse om beslut den 14 november 2013 (dnr: 551-1002-13) om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken för Broby Sand AB att bedriva grustäktsverksamhet inom fastigheten Broby 1:6 i Flens kommun, ska ske genom kungörelsedelgivning enligt reglerna i 47 och 49 §§ delgivningslagen (2010:1932).

Kungörelsen ska införas i Post- och Inrikes Tidningar och Eskilstuna Kuriren.

Beslutet hålls tillgängligt hos registrator Bengt Hägg på Nämndservice – Flens kommun, Sveavägen 1 i Flen.

Delgivning anses skett när två veckor har förflutit från detta beslut eller den 2 december 2013.